

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

1-ви октомврий е. Току що бе престанал тихият дребен есенен дъждец и зората на деня бе подгонила нощния мрак, утринната улична тишина на спящия още пограничен градец Кула бе нарушен от конски тропот и той почна тревожно да се събужда. Конни ординарци бързо разнасяха манифеста за обявяване войната и заповедта за военните действия, които почнаха този ден. Споменът от страшните кървави издевателства и грабеж и през 1885 и 1913 години, извършени тук от сърбите, възкръсна и призрака на страха от новото им нашествие смути, за миг, духът на това измъчено крайгранично население. Но, маршируващите вече колони на частите от Бдинския полк известен и изпитан по своите славни дела в миналите войни, * окуражи и повдигна духа на изплашеното население, състоящо повече от жени, деца, старци и баби. А грохотът на първите наши оръдия, които възвестиха със своите урагани започването на военните действия и белите облачета от пръскащите се шрапнели над "Чуката", извикаха възторжена радост у всички и непрекъснато "ура" изпровождаше войските до сборното им място, където всеки бързаше да отиде и отнесе по нещо - китка живи цветя, храна,

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

вино или плодове, за да засвидетелства топлите си чувства към Бдинци. Канонадата ставаше все по-силна и по-силна, а на "Чуката" и около нея черни гейзери от експлозиите на фугасите и белия дим на шрапнелите показваха мястото на врага. Любопитни млади граждани из дълбокия тил, под звука на канонадата, бяха прелетели с автомобил от гр. Видин, за да се порадват и адмирират делата на Бдинци, но бяха заставени да се върнат обратно, защото не бе време за сантиментални разходки - на бойното поле не можеше да се търпят безделници, а всеки бе длъжен да изпълни дълга си. Малки и големи войскови колони напушаха града и с бодра маршировка, песни и музика заминаваха по посока на канонадата и потъваха в доловете и горите. До вечерта градът се опразни от строевите части и там остана само 2-а дружина от Бдинци, като резерв на полка.

// Здрачаваше се. Там напред - в неизмеримия простор на тъмнината се чуваха още оръдията и картечниците, ехото на гърмежите на които заливаше града, а нощта метна върху него черното си було и го обви в своята непрогледност. Скоро всичко потъна в безмълвие. Печатът на ужаса на войната се сложи върху града и отникъде никакъв шум, нито светлина. Само бодри патрули тихо кръстосваха улиците по всички посоки, излизаха до полето, вгледваха се в дълбокия мрак, слушваха се, пошепнуваха нещо с наблюдателите, поставени на изходите на града, пак се връщаха и потъваха из тъмните улици. Среднощ е. Безмълвието се наруши, светлинка от електрически фенерчета, като светулки, прониза уличния мрак и пак замря. Шумът от тихи стъпки на група хора, едва долавян, се носеше из тъмнината на откъслеци, като че се щадеше спокойствието на нощта. Това бяха малки групи офицери, които заповед някаква бе раздвижила и те, напуснали уютни квартири, бързаха към частите си. Петел нейде изпляска крила и проточи басовия си глас, а след него екна състезанието на гордите му другари из всяка къща. Човешки силуети, като черни сенки излизаха из дворовете на квартирите си и тихо бързаха към западния край на градеца. Не след много време, на поляната, южно от шосето, залича голямото тъмно петно от хора, мълчаливи, но бодри и готови за път. Това бе 2-ра дружина от Бдинския полк, с 2 картечници. За миг само и тази тъмна маса потрепна, излъчи от себе си малки охранителни групички, които тласна напред и в страни, проточи се като черна змия по селския разкалян път, в югозападна посока и се погълна от зеющата тъмнина на близкия дълбок дол. Местността бе хълмиста, пресечена с дълбоки дерета, със стръмни склонове, покрити с едри гори, а пътят бе тесен, кален и дълбоко изровен, като на много места трапищата се бяха обърнали в тинести, мъчно проходими и дълбоки блата, пресичащи пътя по цялата му ширина. Нищо не се виждаше и само плясъкът от стъпките по лепкавата кал показваше, че тук по неравния и разкалян път, в сред дълбоко заспалата природа, се движеха живи хора, отиващи там където дългът ги зовеше. Едър и тихо падащ дъжд заваля и движението се извънмерно затрудни. Но, въпреки тежките незгоди, дружината с двете картечници пристигна на разсъмване около с. Киряево - при шаба на 3/6 п. бригада, в чието разположение остана през дните 2, 3 и 4 октомврий, като се разположи северозападно от селото. Дъждът се усили, а гъста мъгла легна покрай границата. Жесток огнев бой се водеше напред от частите на 51-и и 52-и п. полкове, но противниците еднакво бяха скрити в мъглата.

5-и октомврий е. През цялата нощ дъждът не престана, а мътни пороища изпълниха дола. Платнища не достигаха и всички бяха измокрени до костите, а краката им киснеха

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

във водата на пороите. След пладне дружината с картечниците, по заповед, тръгна за "Връшка-чука" и под прикритието на мъглата, пристигна там и остана в разпореждането на командира на 51-и п. полк. Щабът на този полк бе под палатки в подножието на югоизточния склон на "Връшка-чука", която го закриляше от неприятелския огън. Слаби огньовете от запалени мокри храсти и кукурузени кочани димяха около палатките за огрев на тия, що слизаха почти замръзнали от позицията.

Часът бе 6 след пладне. Вечерният здрач размеси тъмнината си със сивата мъгла и обви страшната "Чука", последната се загуби и стопи в черния му мрак. На 2 крачки нищо се не виждаше. А горе - трескотията се усилваше, ехото от грохота на сръбските оръдия и пукота на техните гранати се размесваше с писъка на острия и буен вятър, който обгръщаше "Чуката" и разплискваше по дрипавата ѝ снага студения и изливащ се, като из ведро, дъжд. 5-а и 6-а роти с девет картечници от дружината получиха заповед да излязат на позиция на върха и сменят почти замръзналата 3-а дружина от 51-и п. полк, изтощена и от водените дотогава боеве. 7-а и 8-а роти останаха в разпореждането на командира на полка, който през нощта е изпратил 8-а рота на южния склон на "Чуката" и на десния фланг на 1/51 дружина, а 7-а рота е оставил да охранява щаба му. Цял взвод водачи от 51-и полк предшестваша из гъстата мъгла ротите, които пъплеха тежко по стръмното нанагорнище на източния склон на "Чуката" - единствен защитен от огъня на противника. Пръснати по един и на малки групи всички бавно се движеха нагоре, като се промъкваха между едри каменни блокове от повалени скали, катереха се по остри зъбери, които прехвърляха с голяма мъка и тежки усилия. Стръмнината бе повече от 60 градуса, височината - около 600 м., но върхът не се виждаше. След тежка умора всички се изкачиха и събраха зад източния гребен на самия връх. Смяната се извърши и дружината на 51-и п. полк се спусна по обратен път.

Тук, на самия връх бе също така непрогледно, а предметите се виждаха като петна в тъмносивата нощ. Почвата бе скалиста и окопи нямаше, но остри зъбести редове, образувани от каменни пластове, избутани из недрата на земята на повърхността ѝ, измити и издълбани от дъждовете, служеха като прикрития за стрелба, вместо окопи. Там, където тия ръбове бяха прекъснати, то ниски и неравни стени от сух камък, зидани от защитниците, продължаваха огнената линия и запълваха опасните празнини. Цялата дължина на фронта на тази линия не бе по-голяма от 250-300 крачки и се зае така: дясната половина от 5-а рота едва взвода верига и 2 взвода ротна поддръжка; лявата половина - от 6 рота, с 3 взвода верига и 1 поддръжка, а картечниците се поставиха в слабите каменни гнезда помежду двете роти. Ротите се командваха от титулярните си капитан Тотев и поручик Милчев, картечниците - от фелдфебела Никола Нинков, а цялата отбрана - от командира на дружината майор Кръстев. Местността слабо се понижаваше напред, пречупваше се и образуваше плитка долчинка, от която почваше да се повишава към сръбската позиция, отстояща от нас на 400-500 крачки. Последната имаше няколко линии блиндиращи окопи с ходове за съобщения, скривалища, 4 картечни гнезда, а всичко това бе обградено с висока каменна стена, в двора на която се затваряха и оръдията.

Пред лявата половина имаше един пояс от няколко реда телена мрежа. С така гарнирано чело, изтласкана от източните вериги на Стара планина, "Връшка-чука"

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

самотно стърчеше, надвесена над хълмистата равнина, през която минаваше шосето Зайчар - Кула - Видин. Северният ѝ склон е извънредно стръмен, на много места почти отвесен, обкичен с грамадни, високо изправени, тежки скали и покрит с гъста непроходима гора. От тази страна "Чуката" бе непристъпна. Южният ѝ склон по-полегато се спущаше на юг към "Затворнишка поляна", на запад височината се разтягаше и вземаше формата на яйце - 5 до 6 км. дълго, с острия си край на северозапад. Почвата бе навсякъде скалиста, а повърхността осеяна с едри камъни. Цялата "Чука" бе покрита с трудно проходими едри храсталаци, с изключение на част от южния ѝ склон и самия ѝ връх.

Часът е 11 през нощта. Всички бяха на местата си, където, с насочено оръжие, с напрегнати нерви и затаен дъх, мъчително изживяваха тежките часове на тъмната нощ, с трепетно очакване на това "страшно", което тя криеше така грижливо в тъмните си, пълни със страхотни неизвестности, пазви. Безмълвие гробно и злокобно се настани върху позицията: всеки чуваше туптенето на немирното си сърце. Но, това бе миг. Шумът на бягащите наши секрети и условия им сигнал се разнесе, а с него заедно - и ураган викове, звероподобен рев и вой от най-цинични ругатни, в които не се пощади и "българската" Богородица, се изсипа гръмогласно от запад върху защитниците. Тъмна и дебела вълна от хора застрашително се носеше из мъглата по целия фронт, гонена от други две подобни - по една зад двата фланга. Огнена завеса от десетки вражески снаряди, пръскащи се безредно пред нашите окопи, изпревари човешките вълни, а когато тази завеса се повлече през окопите и се разсея по източния склон на "Чуката", стотици бомби нервно се изсипаха върху мълчаливите защитници; тъмнината се разкъса от блясъка на страшното им избухване, а голата и дрипава снага на "Чуката" затрепери под ударите на ръбестите им парчета, които с остър писък се забиваха в скалистата ѝ повърхност, причиняваха ѝ рани, обливани с топлата кръв на Бдинци. Разстоянието е само 20 крачки, тъмните вълни се сляха в една голяма черна маса, която се надвеси над мъртвата огнена линия. Но, последната се запали и ехото на буйния вихров пушечен огън, разкъсвано от нервното тракане на картечниците, заглуши рева на врага, който, смутен и уплашен, падна на лицето си и откри бърза и безредна стрелба, куршумите на която хвърчеха високо над главите на защитниците и прелитаха далече на изток. Очертах се две горящи, непрекъснати по цялата ширина на фронта линии, които бълваха огън и лава една срещу друга само от 20 крачки разстояние. Но, не се измина нито 34 час и вражеската линия почна да се колебае, да гасне и да замира, а в този момент отекна от високите зъбери, където бе разположена поддръжката на 5-а рота с фелдфебела Иван Ангелов, мощното наше "ура" и подхванато от веригата, ехото му се втурна между редовете на противника и го отхвърли назад и пръсна в мъглата така, както вихрушката помита и разнася из пространството есените окапали листа. Отново всичко утихна, смътно из мъглата се долавяха тежките стенания на ранените, които врагът бе изоставил неприбрани в бягството си. Така бляскаво бе отбита тази бясна атака, която бе първия бой на изпитаните и храбри Бдинци в тази война. Врагът жестоко бе наказан за неговата дързост, бойното поле бе постлано с убити и ранени, които той, под закрилата на мъглата, прибира през цялата нощ. За други действия не му остана време.

Нощта преваляваше. Зората на 6-й октомврий студена и мразовита, бавно настъпи и

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

разчисти сивата и гъста мъгла от чернилото на нощния мрак. При все това, непрозрачността бе така голяма, щото всеки, който би дръзнал да се отдели, макар и наблизко от мястото си, рискува да се загуби и попадне в плен. Дъждът не престава, а студеният източен вятър свирепо го гонеше, изстудяваше, блъскаше по чукарите, като ту смесваше и събираше ледените му струи в маса, която изливаше като с ведро върху мокрите и студени тела на защитниците; ту ги разбиваше и пръскаше в остър снежен пращец, когото забиваше като огнени искри в лицето и очите им, които кървясваха и не можаха да се отворят от болки. През целия ден противникът поддържаше слаб артилерийски огън. След пладне пристигна на позицията и 7-а рота на кап. Монеv, защото щабът на 51 -й полк, когото охраняваше, бе се прибрал в с. Киряево и тя застана зад лявата половина на позицията в дружинна поддръжка. Двете картечници се преместиха към левия фланг на разположението, защото мястото им се знаеше вече от противника.

Тежко се изнизваше денят, студът ставаше нетърпим и хората ужасно страдаха, но смяна не можеше да се очаква, защото зад нас нямаше никакви части.

Към 5.30 часа след пладне, когато вечерния здрач току-що бе нагазил из гъстата мъгла и от запад се разнесе ехото от тропота на много човешки стъпки, а след малко - див рев и отвратителни псувни долетяха и заляха позицията. Черна маса от много хора се носеше застрашително и като грамадна вълна се издигна и изпрати стотици бомби, които със страшен трясък се изсипаха върху защитниците. Последните мълчаха, а когато избухналите бомби осветиха бойното поле и те забележиха, че тази ревяща маса се бе почти надвесила над тях, натиснаха спусъците на пушките и светна "Чуката", заблещяха дъждовните капки като светли очички в мъглата, трепна черната вълна, залюля се, люшна се и разля по земята, а мястото ѝ се запали... Адът се въдвори на земята... Забушува огнената стихия и ехото ѝ се сля с рева - на страшната и ледена виелица, вилнеюща тук от три дни и обливаща със студен мраз телата на изтощените и полузамръзнали борци. Ревеше и тежко стенеше "Чуката", а неравната ѝ снага се постилаше с горещо желязо, щедро изпращано от вражеските стоманени чудовища, смъртоносните ядра на които къртеха скалите и с облаци от начупен камък обсипваха повърхността ѝ. Стотици бомби кръстосваха тъмнината и експлоадираха със страшен пукот из редовете на защитниците, а светлината им раздираше гъстия мрак и осветляваше каменистото и кърваво дъно на ада... Гореше "Чуката", а върхът ѝ приличаше на кратер на немирнен вулкан, изригващ огън и лава със страшно бучене. Борбата бе неравна - на един срещу трима, но духът не отслабваше. Мощното Бдинско "ура" отскочи от скалите, разкъса ехото от воя на стихията и се смеси с рева на вулкана; блеснаха късите ножове на героите и трепна черната маса, блъваща огън срещу тях, издигна се отново, но подгонена от гръмовното "ура" на Бдинци, потъна и се стопи в мъглата. Шумът на отдалечилите се вече стъпки и далечния писък на отвлечените ранени, сочеха за бързото изчезване на врага. А тук: огънят замря, затишието настъпи, нарушавано от охканията и тежките въздишки на умиращите и ранените. Всичко живо се изправи, за да раздвижи замръзнало тяло, а часовете и патрулите заеха отново местата си. Виелицата беснееше и пишеше, като безмилостно изливаше студения си дъжд върху защитниците и обагрената с кръвта на героите скалиста "Чука". Не отмина нито 1/2 час и отново се разнесе тревожния сигнал на бойните часоци, които тичешком

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

се прехвърлиха в окопите.

И отново - див рев и бясно налитане на дръзкия враг в тъмнината на нощта; отново огън, отново кръв, отново адът се върна на земята... Започна пак неравната борба - по-жестока, по-кървава, по-страшна в черната фатална нощ. Светеше "Чуката", друсаше се и реवेशе, а от скалистите ѝ зъбери отново връхлетя мощното наше "ура" - по-гръмогласно, по-страшно блестяха отново ножовете и врагът е в безредно бягство...за да се отново устрои и пак повърне... Страшна и огнена нощ! Часът е 4 след полунощ. Шестата вече бясна атака е все пак бляскаво отбита. Врагът е зле наказан - бойното поле е покрито с неговите убити и ранени, но и защитниците бяха сразени вече от стихийната мразовита виелица. Те бяха вече полуживи трупове, с подути крака, ръце и лица - почти неспособни за работа. Жилавите ръце се отказваха да манипулират с оръжието, краката са вдървени, тежки и неподвижни, от замръзналите уста излизаха звукове не свързани и замиращи. Затворите на пушките спряха безупречните си действия, а картечниците замръзнаха и трябваше да се снемат от позицията за огрев и почистване, а нямаше с какво да се заменят. Поддръжки нямаше никъде, артилерията мълчеше, а на изпратеното донесение и молба за подкрепа отговор не се получи. Страшната криза неумолимо настъпваше. Дружинната поддръжка (7-а рота) се разля равномерно по цялата позиция между замръзналите, а последните с носилки се отнасяха долу - зад позицията за огряване и съживяване. От 3-тях роти едва се образува една сборна от 80 човека, която трябваше да защитава позицията на всяка цена до сутринта.

Цялата нощ усилията на ординарци и офицери, изпратени на телефона за поискване от щаба на 3/6 бригада поне артилерийска подкрепа, останаха безрезултатни, защото полипса на кабел, единствената телефонна станция бе на няколко километра назад и под "Чуката", а неопитните, но "практични" телефонисти - приспособени в тъмнината на нощта и между скалите, бяха останали неоткриваеми.

Сърбите са упорити в преследване на своята цел, а тя бе да ни унищожат на "Чуката", за да открият шосето Кула - Зайчар и отворят вратата на гр. Видин и с това да компрометират военните ни операции още в началото на войната. Кризата стигна до върха на своята страхотност! Седмата атака, произведена към 5 часа сутринта, бе отбита с усилия от полуживите защитници. За щастие, най-после, връзката с щаба на бригадата бе открита, положението описано, а към 5Уг часа прелетяха над главите на защитниците първите наши фугаси от гаубичната артилерия около Киряево и тяхната мощ се почувствува веднага от противника. Преградата от огън се изпречи като защитна стена пред изтощените и неподвижни герои и поведените 8-а и 9-а атаки бяха по-лесно отбити с помощта на артилерията, която застави врага да се прибере в окопите си и успя да убие охотата му за нови атаки.

Съмна се. Зората на 7-и октомврий откри жалката картина върху кървавата снага на страшната "Чука". Потънали в локви от студената дъждовна вода, събрана в окопите и размесена с топлата още кръв, със сложени на земята пушки, лежаха защитниците неподвижни, с вцепенени крака и ръце, подути и тежки, с набъбнали лица. изпъкнали стъклени очи, с неподвижен поглед, със замръзнали и стиснати уста. Защитата на

В нощен марш към Връшка-чука

Написано от ivailo

Понеделник, 23 Февруари 2015 23:11

позицията бе мъртва! Към 10 ч. преди пладне пристигна една рота от 52-полк, която веднага се вля в мъртвата позиция, а всички полуживи се смъкнаха - едни с носилки, други - подкрепяни с ръце, в подножието на източния клон на "Чуката" - за отгряване и съживяване. До вечерта от цялата дружина се формира една сборна рота и се постави като поддръжка на тази - от 52 полк. Но и противникът - уморен и изгубил 2/3 от състава си, според казването на заловените пленници, не предприе нищо през нощта.

На 8-и октомврий дружината бе сменена и с големи усилия пристигна в с. Извор-махла, където бе оставена резерв на полка и на квартири, за да се отгреят, просушат и отпочинат хората. И действително, след 4-5 дни само дружината отново бе годна способна за подвизи, за нови славни дела, които не закъсня да сътвори при к. 472, гр. Болевац, на Струма, к. 1248 и пр.

По разкази на сръбски пленници и дезертъори, техните загуби - в убити и ранени са били над 300 души. Те са имали заповед на всяка цена да унищожат отбраната на "В. чука", за да открият пътя за Видин, но желязната съпротива на Бдинци, макар и слаби по число, съкруши волята им.

Загубите на дружината бяха 129 човека, от които 6 убити, а останалите ранени, изключително от бомби.

Втора дружина доблестно и героично изпълни дълга си в тези нощни боеве - първи в тази война и постави началото на по-нататъшната си бляскава дейност.

Така гр. Кула бе спасен, Видин защитен и общото положение тук затвърдено.

Всички войници от 5-а и 6-а роти и 2-те картечници бяха повишени в "ефрейтори", подофицерите - по-горен чин, а офицерите - наградени с ордена за храброст. На ротите се дадох по 70 кръста за храброст, които се раздадох, по избор, от самите войници. Другите части на полка водеха огнев бой на първите си позиции, с изключение на 3-а дружина с майор Вълв, която несполучливо поведе атака срещу "Рунтава могила" и се оттегли на изходната си позиция.

petardanov.com